

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. IV. Mens Divi Thomæ aperitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

hoc à Deo causatur, nec ab illo supponitur, vel expectatur. Unde Epist. 107. ad Vitalem dicit, quod *bonam voluntatem cuiusque non invenit in corde, sed facit.*

19. Dices, Augustinum his locis solum velle, operari Deum motum hunc, & inclinationem, seu determinationem voluntatis nostræ, mediante motione morali de se indifferenti, & objecti excitatione, seu propositione.

Sed contra primò: Augustinus dicit *Deum intus in corde hominis operari*, id est in voluntate: Sed propositio objecti, seu motio moralis, intus in voluntate non fit, sed ab intellectu, qui est extra voluntatem: Ergo Augustinus non loquitur de motione morali.

Secundò, Idem S. Doctor de gratia & libero arbitrio cap. 16. dicit quod *Deus facit ut faciamus, prebendo vires efficacissimas voluntati.* Sed motio moralis non præbet vires efficacissimas voluntati, cum eam tantum extrinsecè, & objectivè alliciat & inuitet: Ergo de ea Augustinus non agit.

20. Confirmatur: Idem S. Doctor loco supra relato de corrept. & gratia, docet mutationem cordis in homine, fieri in vi potestatis infinitæ Dei, qui sine dubio (inquit) *habet inclinandum cordium omnipotentissimam potestatem.* Atqui sola excitatio moralis, cum innitatur propositioni objecti finiti, omnipotentissimam potestatem non habet, sed est finitæ virtutis & allicientæ, ut constat: Ergo idem quod prius.

21. Confirmatur amplius: Idem Augustinus libro 2. contra duas Epist. Pelag. cap. 20. loquens de mutatione Regis Aflueri, dicit quod *Deus cor Regis occultissimè & efficacissimè potestate convertit, & transfudit ab indignatione ad lenitatem &c.* Quæ verba ita emphatica, procul dubio, motionem plusquam morale designant.

Addo etiam quod Pelagius hanc morale motionem, mediâ illustratione & propositione objecti, non negavit, saltem in tertio statu suæ hæresis; ut constat ex verbis ipsius Pelagij, quæ supra retulimus ex Augustino libro de gratia Christi cap. 7. & 10. quibus docet Pelagius, quod *Deus operatur in nobis velle quod bonum & sanctum est, quatenus nos multiformi, & ineffabili dono gratiæ celestis illuminat: quatenus stupentem suscitatur voluntatem, & suadet omne quod bonum est &c.* Et tamen talem illuminationem, suasionem, & excitationem morale non sufficere, docet Augustinus ibidem: Ergo locis citatis non loquitur solum de motione morali.

§. IV.

Mens Divi Thomæ aperitur.

Dati in Deo circa nostros actus liberos, decreta ex se, & ex natura sua efficacia, mens est ac sententia D. Thomæ certa & indubitata, ut ex pluribus ejus doctrinæ principiis facile colligi potest.

22. In primis enim S. Doctor hic quæst. 19. art. 7. docet quod voluntatis seu volitionis divinæ nulla est assignabilis causa: At si in eo sint decreta indifferentia, & arbitrij humani determinationem expectantia, erit assignabilis aliqua causa volitionis divinæ, nimirum consensus, seu determinatio liberi arbitrij creati, quæ erit causa cur Deus determinatè velit conversionem Petri v. g. & cur determinatè in actus liberos nostræ voluntatis influat: Ergo juxta D. Thomam, non dantur in Deo decreta indifferentia, determinationem volunta-

tis creatæ expectantia.

23. Secundò, D. Thomas pluribus in locis, contingentiam & libertatem in operando voluntatis creatæ, non reducit in ipsam causam proximam tantum, sed in ipsam causam primam, tanquam in primam radicem, unde oritur in nostris actibus modus libertatis & contingentiæ. Nam 1. Perhierm. lect. 14. dicit quod *Voluntas divina est intelligenda ut extra ordinem entium existens, veluti causa quadam profundens totum ens, & omnes ejus differentias: sunt autem differentie entis possibile & necessarium, & idè ex ipsa voluntate divina originantur necessitas & contingentia in rebus.* Et 1. parte quæst. 22. art. 4. ait quod *modus contingentie & necessitatis cadit sub provisione Dei, qui est universalis provisor totius entis: non autem sub provisione aliquorum particularium provisorum.* Idem docet 6. Metaph. lect. 3. in fine, his verbis: *Ad divinam providentiam pertinet non solum quod faciat hoc ens, sed etiam quod det contingentiam vel necessitatem; unde causalitati cujuslibet alterius cause subditur solum quod effectus ejus sit: quod verò sit necessario, vel contingenter, dependet ex causa altiori, quæ est causa entis in quantum est ens, à qua ordo necessitatis & contingentia in rebus provenit.* Cum hoc autem principio, quod frequenter repetit & inculcat S. Doctor, tanquam præcipuum, ac firmissimum suæ doctrinæ fundamentum, decreta indifferentia & Molinistica, consensum & determinationem voluntatis creatæ supponentia, vel expectantia, non posse coherere, manifestum est. Si enim causa prima habet in se vim causandi libertatem & contingentiam nostrorum actuum, multò magis quam ipsa causa proxima creatæ; evidens est quod non debet illam supponere vel expectare à voluntate creatæ, & à consensu futuro, sed illam prævenire, & efficere; cum nulla causa supponat vel expectet suum effectum, sed illum causet & præveniat, saltem prioritate naturæ, ut docent Philosophi, qui idcirco definiunt causam, *id ad quod sequitur effectus.*

B Addo quod, si ex divino decreto, ut à primò principio & prima radice, ordo contingentia & necessitatis in rebus creatis oriatur, & emanet, illud ex se & in se habet vim & principium componendi & servandi libertatem & contingentiam in nostris actibus; quia habet principium & vim eam causandi, ac proinde non potest eam tollere, quamvis prioritate causalitatis & naturæ, consensum & determinationem nostræ voluntatis antecedit: & sic evertitur ac corrumpitur præcipuum & ferè unicum Adversariorum fundamentum.

D Confirmatur: S. Thomas 1. ad Annibal. dist. 47. quæst. unica art. 4. dicit quod *Voluntate Dei non solum res in esse, producuntur, sed etiam rebus producendis modum quo producantur prædeterminavit.* Quibus verbis decretum indifferens, & expectans determinationem consensu nostri penitus jugulavit. Si enim Deus rebus producendis modum quo producantur prædeterminavit, etiam prædefinivit, & prædeterminavit modum libertatis & contingentia, cum quo nostri actus liberi producuntur; ac proinde illum non supponit, vel expectat à libero arbitrio, ut docent Molinistæ, sed potiùs illum efficit & causat, ut asserunt Thomistæ.

E Secundum principium doctrinæ D. Thomæ, ex quo etiam sequitur manifesta destructio decretorum indifferentium, est affine præcedenti, & continetur

24.

continetur in infinitis propemodum locis, in quibus S. Doctor, ut conciliet & componat libertatem, & contingentiam nostrorum actuum, cum divinis decretis, & efficacia gratiæ, recurrit ad efficaciam divini voluntatis, decernentis non solum substantiam, sed etiam modum libertatis nostræ in actibus voluntatis creatæ: At negantes decreta ab intrinseco efficacia, & purè indifferentia admittentes, non confugiunt ad efficaciam volitionis divini, sed ad scientiam mediam, explorantem consensum voluntatis humanæ, ut libertatem nostram cum divinis decretis, & efficacia gratiæ componant: Ergo longè à S. Thomæ distant. Minor patet, Maior verò probatur ex S. Doctore Opusculo 2. cap. 140. ubi sic habet: *Ad efficaciam divina voluntatis pertinet, ut non solum fiat quod Deus vult, sed ut hoc modo fiat quo illud fieri vult: vult autem quædam fieri necessario, & quædam contingenter, quia utrumque requiritur ad completum esse universi: ut igitur res utroque modo provenirent, quibusdam adaptat necessarias causas, quibusdam contingentes. Idem sub iisdem ferè terminis docet hic art. 8. in corp. ubi inquit: quòd cum voluntas divina sit efficacissima, non solum sequitur quòd fiant ea quæ Deus vult fieri, sed quòd eo modo fiant quo Deus vult fieri: vult autem Deus quædam fieri necessario; quædam contingenter, ut sit ordo in rebus ad complementum universi, & ideo quibusdam effectibus aptavit causas necessarias quæ deficere non possunt, ex quibus effectus de necessitate proveniunt: quibusdam autem aptavit causas contingentes defectibiles, ex quibus effectus contingenter eveniunt. Non igitur propterea effectus voliti à Deo eveniunt contingenter, quia causa proxima sunt contingentes, sed propterea quia Deus voluit eos contingenter evenire, contingentes causas ad eos preparavit. Idem docet quæst. 22. art. 4. quæst. 23. art. 6. quæst. 83. art. 1. ad 3. 1. 2. quæst. 10. art. 4. ad 1. tertio contra Gentes cap. 94. de verit. art. 3. ad 3. & 1. ad Annibal. dist. 47. quæst. 1. art. 4. ad 4.*

25. Respondent Adversarij: D. Thomam locis citatis, libertatem & contingentiam rerum in efficaciam divini voluntatis reducere, non ex eo quòd Deus prædefiniat, & causet substantiam, & modum contingentiam, & libertatis in nostris operationibus, ut docent Thomistæ; sed solum ex eo quòd aptavit, seu preparavit (id est produxit & creavit) causas liberas & contingentes, ex quibus effectus liberi & contingentes procedunt.

26. Sed contra primò: S. Doctor clarè seipsum explicat locis citatis, præsertim in 1. ad Annibal. dist. 47. dicens: *Voluntate Dei non solum res in esse producuntur, sed etiam rebus producendis modum quo producuntur PRÆDETERMINAVIT: Ergo ex D. Thomæ libertas & contingentia rerum reducitur in efficaciam divini voluntatis, non solum ex eo quòd Deus produxit & creavit causas liberas & contingentes, sed etiam ex eo quòd modum libertatis & contingentiam in nostris actibus prædefiniavit & prædeterminavit. Quare idem S. Doctor qu. 21. de verit. art. 5. Voluntas divina est agens fortissimum, unde oportet ejus effectum ei omnibus modis assimilari, ut non solum fiat id quòd Deus vult fieri, quod est quasi assimilari secundum speciem, sed ut fiat eo modo quo Deus vult illud fieri: id est necessario vel contingenter, citò vel tardè &c. Et statim subiungit. Et sic non dicimus quòd aliqui divinorum*
Tom. I.

A effectuum sint contingentes, solum propter contingentiam causarum secundarum, sed magis propter dispositionem divina voluntatis, quæ talem ordinem rebus providet.

27. Secundò, Ex hac solutione sequitur, quòd Deus non attingat, nec causet immediatè libertatem & contingentiam in nostris actibus liberis, sed mediatè tantum & remotè, quatenus scilicet produxit & creavit causas liberas & contingentes, ex quibus effectus liberi & contingentes procedunt. Hoc autem esse falsum & erroneum, docet S. Thomas 3. contra Gentes cap. 89. ubi impugnans sententiam eorum qui dicebāt Deum causare in nobis virtutem volendi, non autem facere nos velle, quia hoc putabant lædere libertatem, sic ait: *Quibus quidem auctoritatibus sacre Scripturæ resistitur evidenter: Dicitur enim Isaie 26. Omnia opera nostra operatus es in nobis Domine: unde non solum virtutem volendi à Deo habemus, sed etiam operationem. Præterea hoc ipsum quod Salomon dicit: Quocumque voluerit, vertet illud: ostendit divinam causalitatem, non solum ad potentiam voluntatis extendi, sed etiam ad actum ipsius. Item Deus non solum dat rebus virtutem, sed etiam nulla res potest propriè virtute agere, nisi agat in virtute ipsius: ut supra ostensum est: Ergo homo non potest virtute voluntatis sibi datà uti: nisi in quantum agit in virtute Dei: Illud autem in cuius virtute agens agit, est causa non solum virtutis, sed etiam actus: quod in artifice apparet, in cuius virtute agit instrumentum, etiam quod ab hoc artifice propriè formam non accipit, sed solum ab ipso applicatur ad actum: Deus ergo est causa in nobis non solum voluntatis, sed etiam volendi. Quibus verbis Sanctus Thomas apertè docet, Deum non solum causare nostros actus liberos, nec proinde libertatem & contingentiam quæ in illis reperitur, quatenus dedit nobis virtutem volendi, sed quatenus facit nos velle: applicando voluntatem nostram ad actum, sicut instrumentum applicatur ab artifice.*

28. Denique, Verbum aptare & preparare causas contingentes, in sensu D. Thomæ, non significat solum eas creare aut producere, ut dicunt Adversarij, sed eas determinare & applicare, ut colligitur non solum ex locis supra relatis, verum etiam ex alio perillustri ejusdem S. Doctoris testimonio. Explicans enim hæc verba Pauli ad Hebr. 13. *Deus autem pacis aptet vos in omni bono, ut faciatis ejus voluntatem, faciens in vobis quod placeat coram se per Iesum Christum &c.* sic habet: *Voluntas humana, cum sit quædam inclinatio rationis, est principium actuum humanorum, sicut gravitas est principium motus gravium deorsum: unde se habet ad actus rationis, sicut inclinatio naturalis ad actus naturales. Res autem naturalis dicitur apta ad illud ad quod habet inclinationem. Sic etiam homo quando habet voluntatem benefaciendi, dicitur aptus esse ad illud. Deus autem quando immittit homini bonam voluntatem, aptat eum: id est facit illum aptum, & ideo dicit Apostolus: Aptet vos in omni bono, ut faciatis ejus voluntatem: id est faciat vos velle omne bonum, hæc est enim voluntas Dei, scilicet velle quod Deus vult nos velle. Et paucis interjectis. Dupliciter autem homo adaptatur ad bene faciendum: uno modo exterius operando, & sic unus homo aptat alium, persuadendo, vel comminando: Alio verò modo aliquid interius exhibendo; & sic solus Deus aptat voluntatem qui*
K K K

*solus potest ipsam immutare: Proverb. 21. Cor Regis in manu Domini, quocumque voluerit inclinabit illud. Unde dicitur, Faciens in vobis: ad Philip. 2. Deus est qui operatur in vobis velle & perficere. Quibus verbis S. Thomas in primis aperte destruit solutionem & explicationem Adversariorum, ad verbum aptare causas contingentes & necessarias, & exponit genuinum sensum illius, docendo quod significat idem quod determinare, seu applicare. Secundo clarè explicat ea omnia quæ possunt pertinere ad efficaciam divinatorum decretorum, & auxiliorum; & docet quod Deus operatur bonam voluntatem in nobis, non solum suasionibus & comminationibus, quæ pertinent ad gratiam moraliter excitantem, sed operando aliquid intrinsecum in voluntate creata, quod facit quod illa infallibiliter velit & operetur id quod vult eam velle & operari. Quod etiam disertè declarat 1. parte quæst. 105. art. 4. ubi ait: *Voluntas movetur ab objecto quod est bonum, & ab eo qui creat virtutem volendi.* Et postquam ostendit, quod potest moveri sicut ab objecto à quocumque bono, sed non sufficienter & plenè, nisi à summo bono, subdit de alio modo movendi ex parte virtutis, & non ex objecto: *Virtus volendi à solo Deo causatur: velle autem nihil aliud est quàm inclinatio in objectum voluntatis, quod est bonum universale. Inclinare autem in bonum universale, est proprium primi moventis, cui proportionatur ultimus finis. Unde utroque modo proprium est Dei movere voluntatem, sed maxime secundo modo, eam interius inclinando.* Ergo secundum D. Thomam, modus quo Deus operatur & facit inclinare voluntatem ad actionem voluntariam & liberam, non solum est per modum objecti attrahentis & allicientis, quæ est motio moralis, sed etiam per modum principij interioris operantis & applicantis voluntatem, quæ est motio physica & effectiva, quam docent Thomista.*

29. Præter hæc S. Doctoris testimonia, plura sunt alia, ex quibus aperte deducitur efficacia intrinseca divinatorum decretorum. Nam quæst. 6. de malo art. unico ad 3. hæc scribit: *Deus movet voluntatem immutabiliter, propter efficaciam voluntatis moventis quæ deficere non potest; sed propter naturam voluntatis motæ, quæ indifferenter se habet ad diversa, non inducitur necessitas, sed manet libertas.* Et 1. 2. quæst. 112. art. 3. in corp. sic ait: *Preparatio ad gratiam, secundum quod est à Deo movente, habet necessitatem ad id ad quod ordinatur à Deo, non quidem coactionis, sed infallibilitatis, quia intentio Dei deficere non potest. Unde si ex intentione Dei moventis est, quod homo cuius cor movet, gratiam consequatur, infallibiliter eam consequitur, secundum illud Joannis 6. Omnis qui audit à Patre & didicit, venit ad me. Et quæst. 10. art. 4. ad 3. Dicendum est, inquit, quod si Deus movet voluntatem ad aliquid, impossibile est poni quod voluntas ad illud non moveatur, non tamen est impossibile simpliciter: unde non sequitur quod voluntas à Deo ex necessitate moveatur. Et 2. 2. quæst. 24. art. 11. in corp. *Virtus Spiritus Sancti infallibiliter operatur quocumque voluerit: unde impossibile est hæc duo simul esse vera: quod Spiritus Sanctus velit aliquem movere ad actum charitatis, & quod ipse charitatem amittat peccando.* Denique quodlibet 12. art. 3. asserit quod *Prædestinatio habet certitudinem ex parte voluntatis divina cui non potest**

aliquid resistere. Quæ omnia, ut patet, verificari non possunt de decreto indifferenti, vel de gratia moraliter tantum excitante; cum tale decretum, & talis gratia, non moveant voluntatem creatam immutabiliter, nec inducant necessitatem infallibilitatis ad operandum, nec sint talis naturæ quod voluntas creata non possit eis resistere, in sensu composito, conjungendo scilicet cum illa actualem resistantiam & dissensum, ut fatentur Adversarij: Manifestum est igitur, juxta principia doctrinæ D. Thomæ, decreta Dei circa nostros actus liberos, esse de se & ab intrinseco efficacia.

ARTICVLVS II.

Rationibus Theologicis, efficacia divinatorum Decretorum demonstratur.

Variis rationibus demonstrant nostri Thomista, tum hæc, tum in Tractatu de auxiliis, divinatorum decretorum efficaciam & causalitatem circa actus liberos nostræ voluntatis: nos hæc præcipuas & clariore expendemus, & articulo sequenti, varia quæ ex decretis indifferenter sequuntur absurda & inconvenientia declarabimus.

§. I.

Efficacia divinatorum decretorum ex orationibus Ecclesie, & promissionibus Dei, demonstratur.

Hæc duo argumenta magni sunt ponderis & momenti, & ab Augustino ac Prospero contra Pelagianos & Semipelagianos sæpe proposita.

Primum quod sumitur ex orationibus Ecclesie, & quod semper apud Augustinum invictum fuit, potest sic breviter proponi. Id quod postulamus à Deo, ex ejus gratia, beneficioque procedit, non verò ab homine expectatur, vel supponitur: Sed oramus Deum pro nostræ voluntatis consensu, determinatione, & mutatione: Ergo talis consensus & determinatio, à decreto divino, & gratia ex illo profluente causatur, non verò ab illo supponitur, aut expectatur. Major est certa: nemo enim petit ab alio, nisi quod ab illo dandum est, vel efficiendum: unde Augustinus sæpe dicit, quod *oratio est clarissima gratiæ reificatio.* Minor autem constat ex variis orationibus Ecclesie, quibus orat Deum, ut nos convertat, cor nostrum immutet, rebelles ad se compellat propitiis voluntates, & faciat nos ex nolentibus volentes, & ex repugnantibus consentientes, ut loquitur S. Augustinus lib. 4. ad Bonifacium cap. 9. Denique in Litanis de venerabili Sacramento Eucharistiæ, oramus Deum *ut ad frequentem, dignamque eorum mysteriorum participationem nos commovere dignetur.* Quas orationes, non ad hoc fundit Ecclesia, ut solum Deus nos excitet propositione objecti & doctrinæ, offeratque ex parte sua concursum indifferenter, quem nos consensu nostro determinemus. Nam Deus offert nobis suum concursum, & excitationem sufficientem, & sæpe valde vivacem; & tamen adhuc oramus, ut rebelles nostras voluntates ad se compellat; & faciat nos ex nolentibus volentes, & ex repugnantibus consentientes. Ergo sentit Ecclesia, quod post oblatum concursum indifferenter, in quo nondum relucet determinatio ad